

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
25 жовтня 2022 року,
протокол № 2

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

25 жовтня 2022 року

М.П.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування
галузі знань 07 Управління та адміністрування
заочної форми навчання**

м. Хмельницький
2022

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування, кандидатка
економічних наук, доцентка
03 жовтня 2022 року

_____ Тетяна ПІХНЯК

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування
04 жовтня 2022 року, протокол № 2.

Завідувачка кафедри, кандидатка економічних
наук, доцентка
05 жовтня 2022 року

_____ Наталія ЗАХАРКЕВИЧ

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
12 жовтня 2022 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ЗМІСТ

			Стор.	
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни		–	3
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	3
	1.2.	Лекції	–	4
	1.3.	Семінарські (практичні, лабораторні) заняття	–	5
	1.4.	Самостійна робота студентів	–	16
	1.5.	Індивідуальні завдання	–	23
	1.6.	Підсумковий контроль	–	25
2.	Схема нарахування балів		–	27
3.	Рекомендовані джерела		–	29
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		–	33

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1.	Підприємство як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин	13	4	2	-	-	7	16	2	2	-	-	12
2.	Планування діяльності підприємства	11	2	2	-	-	7	12	-	-	-	-	12
3.	Виробнича програма підприємства	16	4	4	-	-	8	14	-	-	-	-	14
4.	Виробнича потужність підприємства	16	4	4	-	-	8	16	2	-	-	-	14
5.	Матеріально-технічне забезпечення підприємства	16	4	4	-	-	8	12	-	-	-	-	12
6.	Основні засоби підприємства	16	4	4	-	-	8	18	2	2	-	-	14
7.	Трудові ресурси та стимулювання праці персоналу підприємства	16	4	4	-	-	8	16	2	-	-	-	14
8.	Поточні витрати підприємства та собівартість продукції	16	4	4	-	-	8	14	-	-	-	-	14
9.	Фінансові результати діяльності підприємства	14	2	4	-	-	8	18	2	2	-	-	14
10.	Ефективність, конкурентоспроможність та економічна безпека підприємства	16	4	4	-	-	8	14	-	-	-	-	14
	Всього годин:	150	36	36	-	-	78	150	10	6	-	-	134

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1.	Підприємство як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин	2
1.1.	Підприємство як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин. Класифікація підприємств.	
1.2.	Правові основи та організаційно-економічні умови створення і функціонування підприємства.	
1.3.	Структура та управління підприємством. Виробнича структура підприємства.	
1.4.	Джерела фінансування підприємницької діяльності.	
1.5.	Сутність та структура бізнес-середовища.	
2.	Планування діяльності підприємства	-
3.	Виробнича програма підприємства	-
4.	Виробнича потужність підприємства	2
4.1.	Поняття та види виробничої потужності підприємства.	
4.2.	Інформаційна база та послідовність розрахунку виробничої потужності підприємства.	
4.3.	Система показників виробничої потужності підприємства.	
4.4.	Чинники впливу на виробничу потужність підприємства та резерви її зростання.	
5.	Матеріально-технічне забезпечення підприємства	-
6.	Основні засоби підприємства	2
6.1.	Сутність, класифікація та структура основних засобів підприємства	
6.2.	Оцінка основних засобів	
6.3.	Знос, амортизація та відтворення основних засобів	
6.4.	Показники стану й ефективності використання основних виробничих засобів	
6.5.	Поняття та види нематеріальних активів підприємства	
7.	Трудові ресурси та стимулювання праці робітників	2
7.1.	Сутність, класифікація та характеристика трудових ресурсів (персоналу) підприємства.	
7.2.	Ефективність використання трудових ресурсів підприємства.	
7.3.	Сутність, структура, форми та системи оплати праці.	
7.4.	Тарифна система, її зміст, призначення та використання на підприємстві.	
7.5.	Планування потреб підприємства у трудових ресурсах.	
8.	Поточні витрати підприємства та собівартість продукції	-
9.	Фінансові результати діяльності підприємства	2
9.1.	Доходи підприємства в системі економічних показників його діяльності. Класифікація доходів підприємства.	
9.2.	Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності підприємства.	
9.3.	Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства.	
9.4.	Механізм формування чистого прибутку підприємства у взаємозв'язку з основними видами його діяльності.	
9.5.	Показники рентабельності підприємства та фактори, що їх визначають.	
10.	Ефективність, конкурентоспроможність та економічна безпека підприємства	-
	Усього	10

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці

Питання для усного опитування та дискусії

1. Підприємство як статутний суб'єкт господарювання: основні ознаки, функції та напрями діяльності підприємства.
2. Основні принципи господарювання в ринковій економіці: економічного суверенітету, самоокупності та самофінансування.
3. Організаційно-економічні умови створення та функціонування підприємств.
4. Класифікація підприємств, економічні особливості та характеристика різних видів підприємств.
5. Ринок та його інфраструктура: торговельно-посередницька, виробнича, фінансово-кредитна, інформаційно-інноваційна, соціальна та інші.
6. Пряме та непряме державне регулювання діяльності підприємства.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: підприємство, статут, вартість майна, вартість підприємства, зовнішнє середовище, конкуренція, види підприємств, державне регулювання, ринок, інфраструктура, самоокупність, самофінансування, економічний суверенітет.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- напрями діяльності підприємства та права в галузі планування, управління ресурсами, розпорядження доходами і прибутками;
- поняття підприємства та їх класифікація;
- економічні особливості різних видів підприємств;
- елементи зовнішнього середовища функціонування підприємства: інфраструктура ринку, що обслуговує підприємство, її характеристика;
- конкурентне ринкове середовище та конкурентна політика підприємства;
- правові основи та економічні обмеження створення та діяльності підприємства;
- механізм державного регулювання діяльності підприємства.

Практичні завдання

Завдання 1. Дайте правильну відповідь на тестові питання.

1. Підприємство набуває прав юридичної особи з дня...
  - а) укладання і підписання установчих документів;
  - б) відкриття розрахункового рахунка у банку;
  - в) державної реєстрації;
  - г) виготовлення печатки підприємства.
2. Учасники товариства з додатковою відповідальністю відповідають за борги товариства...
  - а) у межах належних їм внесків;
  - б) солідарна відповідальність, усім майном;
  - в) у межах належних їм внесків і майном у розмірі, кратному внеску;
  - г) у межах належних їм акцій.
3. Суб'єкти якого добровільного об'єднання підприємств та організацій втрачають свою юридичну і господарську самостійність?
  - а) асоціації;
  - б) корпорації;
  - в) консорціуму;

- г) холдингу;
д) тресту.
4. Підприємство, в яких переважаючим (понад п'ятдесят відсотків) є виробництво суспільно необхідної продукції (робіт, послуг), яке за своїми умовами і характером потреб, що ним задовольняються, як правило, не може бути рентабельним, називається:
- а) благодійна організація;
б) державне підприємство;
в) монопольне підприємство;
г) казенне підприємство.
5. Які суб'єкти господарювання, що функціонують на споживчому ринку, не є юридичними особами?
- а) холдингові компанії;
б) кооперативи;
в) повні товариства;
г) командитне товариство;
д) приватні особи.

Завдання 2. Охарактеризуйте основні критерії прийняття рішення про вибір організаційно-правової форм ведення бізнесу. Результати оформити у вигляді таблиці 1:

Таблиця 1

Критерії обґрунтування форми організації бізнесу

Критерій	Характеристика
1. Рівень відповідальності власників та їх кількість	
2. Можливості участі в управлінні справами суб'єкта господарювання та контролю за ним	
3. Можливості фінансування	
4. Умови передачі права власності та правонаступництво	
5. Умови оподаткування суб'єктів господарювання	
6. Накладні витрати, зумовлені окремими формами організації бізнесу	
7. Законодавчі вимоги щодо відповідності виду діяльності певним формам організації бізнесу	

Завдання 3. Визначити особливості, переваги та недоліки різних видів підприємств. Результати оформити у вигляді таблиці 2:

Таблиця 2

Характерні риси різних видів підприємств

Вид підприємства	Характерні риси	Переваги	Недоліки
1. Приватні (унітарні) підприємства			
2. Господарські товариства			
3. Акціонерні товариства			
4. Виробничий кооператив			
5. Підприємство з іноземними інвестиціями			

Семінарське заняття 2**Тема 6. Основні засоби підприємства***Питання для усного опитування та дискусії*

1. Сутність, класифікація та структура основних засобів підприємства
2. Оцінка основних засобів
3. Знос, амортизація та відтворення основних засобів
4. Показники стану й ефективності використання основних виробничих засобів

5. Поняття та види нематеріальних активів підприємства.
6. Особливості формування та відтворення нематеріальних активів підприємства.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою
заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: капітальні вкладення, моральний знос, амортизаційні відрахування, амортизація, виробничі основні фонди, будови, споруди, фізичний знос, невиробничі основні фонди, відтворення основних засобів; фондвіддача, фондомісткість, фондоозброєність, коефіцієнти екстенсивного, інтенсивного та інтегрального використання машин та обладнання, коефіцієнт змінності.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

1. сутність основних засобів як складової основних засобів підприємства;
2. порядок фінансування ремонту основних засобів;
3. особливості проведення та фінансування капітального ремонту;
4. підходи щодо нарахування амортизаційних відрахувань;
5. оцінка та амортизація нематеріальних активів;
- оцінка ефективності використання основних засобів підприємств.

Практичні завдання

Завдання 1. Дайте правильну відповідь на тестові питання.

1. Характерною особливістю основних виробничих фондів є:
  - а) Одночасне перенесення своєї вартості на вартість готової продукції;
  - б) тривалий час функціонування у виробничому процесі;
  - в) Повна зміна своєї форми і розмірів після участі у виробничому процесі;
  - г) зміна натурально-уречевленої форми у процесі використання.
2. Виробнича структура основних засобів – це відсоткове співвідношення:
  - а) між кількістю нової і відпрацьованої техніки;
  - б) між віковими групами основних засобів;
  - в) між наявністю основних засобів за окремими підрозділами підприємства;
  - г) між активною і пасивною частинами основних засобів.
3. Первісна вартість основних засобів складається з вартості:
  - а) придбання;
  - б) майбутніх капітальних ремонтів;
  - в) поточних ремонтів;
  - г) витрат на ліквідацію.
4. Відношення середньорічної вартості основних засобів підприємства до обсягу випущеної ними продукції називається:
  - а) фондвіддачею;
  - б) фондомісткістю;
  - в) коефіцієнтом використання виробничої потужності;
  - г) рентабельністю.
5. Річна норма амортизації – це:
  - а) втрата частини вартості основних засобів під впливом НТП;
  - б) відсоток річних відрахувань від балансової вартості основних засобів;
  - в) втрата частини вартості основних засобів внаслідок експлуатаційних навантажень;
  - г) втрата частини вартості основних засобів внаслідок морального старіння устаткування.

Завдання 2. Вартість основних засобів на початок року складала 4200 тис. грн. Протягом року були введені основні фонди: з 1 лютого на суму 50 тис. грн., з 15 травня на

суму 40 тис. грн., з 1 серпня на суму 20 тис. грн.; вибули основні фонди: з 1 травня на суму 4 тис. грн., з 15 листопада на суму 8 тис. грн. Визначити середньорічну вартість основних засобів, а також коефіцієнти вибуття, оновлення та приросту основних засобів.

Завдання 3. На підприємстві вартість основних засобів на початок звітної періоду становила 7500 тис. грн. З 01.06 введено основних засобів на суму 1550 тис. грн, а з 15.10 виведено основних засобів на суму 900 тис. грн. Обсяг виробленої продукції — 9800 тис. грн. Загальна чисельність працівників – 300 осіб. Розрахувати фондівдачу, фондомісткість і фондоозброєність праці на підприємстві.

Завдання 4. Визначити залишкову вартість після трьох років експлуатації та суму нарахованого зносу групи об'єктів основних засобів, якщо амортизація нараховується методами зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивним та прямолінійним при умові: первісна вартість основних засобів – 160 тис.грн., фактичний термін експлуатації – 3 років, ліквідаційна вартість – 10 тис. грн. Мінімально допустимий строк корисного використання для цієї групи об'єктів становить 10 років.

Завдання 5. Визначити первісну вартість верстатів А та Б за такими даними: а) ціна реалізації верстатів: А-410 тис. грн., Б-820 тис. грн.; б) комісійні послуги – 10% ціни продажу; в) загальна сума транспортних витрат – 220 тис. грн., а вантажно-розвантажувальних робіт – 50 тис. грн., витрати розподілені у пропорції: верстат А-25%, верстат Б – 75%; г) витрати на монтаж становили: верстат А – 60 тис. грн., верстат Б – 80 тис. грн.

Завдання 6. Розрахувати річні суми амортизації, залишкову вартість та накопичену суму амортизації основного засобу підприємства різними методами. Проаналізувати можливі переваги і недоліки їхнього застосування.

Підприємство очікує 1 січня планового року ввести в експлуатацію принтер, первісна вартість якого становить 1100 грн., термін служби – 5 років, ліквідаційна вартість – 100 грн. Максимальний обсяг друку на принтері дорівнює 120 тис. сторінок, плановий річний обсяг друку (тис. друк с.): 1 рік – 30; 2 рік – 30; 3 рік – 24; 4 рік – 24; 5 рік – 12. Результати розрахунку представити у вигляді наступної таблиці:

Таблиця 9

Розрахунок амортизації принтеру

Рік	Прямолінійний	Виробничий	Зменшення залишкової вартості	Прискореного зменшення залишкової вартості	Кумулятивний
1					
2					
3					
4					
5					
Накопичена сума амортизації					
Залишкова вартість					

Завдання 7. Первісна вартість верстата становить 7000 грн., сума нарахованого зносу – 5000 грн., залишкова вартість – 2000 грн., справедлива вартість – 2500 грн. Визначити можливість переоцінки об'єкта основних засобів підприємства.

Завдання 8. У цеху встановлено 100 верстатів. Режим роботи цеху двозмінний. Тривалість зміни 8 годин. У першу зміну працювали усі верстати, у другу – 60% верстатного парку. Кількість робочих днів у році 260. Плановий відсоток простоїв на ремонт устаткування – 6%. У середньому час фактичної роботи одного верстата в рік – 3420 годин.

Визначити коефіцієнт змінності і коефіцієнт екстенсивного використання устаткування.

Завдання 9. У зв'язку із суттєвим (понад 10 %) відхиленням залишкової вартості будівлі, яка обліковується на балансі установи, від її справедливої вартості, керівником установи було прийнято рішення про переоцінку такого об'єкта. Рішення про переоцінку було погоджено з вищою за рівнем установою. Для проведення переоцінки установа звернулася до професійного оцінювача. Первісна вартість будівлі 56246 грн., сума нарахованої амортизації, грн. 42922 грн., справедлива вартість згідно зі звітом про оцінку майна 166550 грн. Проведіть розрахунки оцінювача щодо переоцінки вартості будівлі.

Завдання 10. У зв'язку зі значним ступенем морального зносу комп'ютерної техніки, яка обліковується на балансі установи, її залишкова вартість суттєво (більше ніж на 10 %) відрізняється від її справедливої вартості. З огляду на це керівник бюджетної установи прийняв рішення про переоцінку комп'ютерної техніки. Рішення про переоцінку погоджено з вищою за рівнем установою. Проведіть процедуру оцінки активів. Вихідні дані для визначення суми переоцінки (уцінки) об'єктів основних засобів та результату її проведення: первісна вартість комп'ютерної техніки 28000 грн., сума нарахованої амортизації 16800 грн., справедлива вартість - 8960 грн.

Методичні рекомендації до розв'язання завдань

Кожний об'єкт, який належить до основних засобів, має кілька вартісних оцінок, що зумовлюється їх тривалим функціонуванням.

Оцінювання основних засобів полягає у грошовому вираженні їх вартості. Застосовують такі види оцінювання, як первісна, відновна, залишкова та ліквідаційна вартість основних засобів.

Первісна вартість основних засобів – це їх вартість на момент введення в дію. Визначають її за формулою:

$$C_{\text{перв}} = C_{\text{придб}} + C_{\text{дост}} + C_{\text{монт}} + C_{\text{інш}},$$

де $C_{\text{придб}}$ – вартість придбання основних засобів; $C_{\text{дост}}$ – вартість доставки основних засобів; $C_{\text{монт}}$ – вартість монтажу; $C_{\text{інш}}$ – інші витрати, пов'язані з придбанням основних засобів (митні збори, комісійні посередника та ін.).

Відповідно до Податкового кодексу України підприємства мають право проводити переоцінку об'єктів основних засобів, застосовуючи щорічну індексацію вартості основних засобів враховуючи коефіцієнт індексації. Відновна (переоцінена) вартість основних засобів – це вартість їх відтворення в умовах і цінах, що склалися. Вона враховує такі самі витрати, що й первісна вартість, але за сучасними цінами.

Відновну вартість визначають за формулою:

$$C_{\text{відн}} = C_{\text{перв}} \times K_i,$$

де K_i – коефіцієнт індексації, який визначається за формулою:

$$K_i = (I_{(a-1)} - 10) : 100, \text{ де}$$

$I_{(a-1)}$ - індекс інфляції року, за результатами якого провадиться індексація.

Якщо значення K_i не перевищує одиниці, індексація не провадиться (тобто індекс інфляції року, за результатами якого здійснюється індексація, менше ніж 110 % і в такому випадку залишкова вартість менш як на 10% відрізняється від справедливої вартості).

Залишкова вартість основних засобів виникає у процесі їх експлуатації і характеризує реально існуючу їх вартість, ще не перенесену на вартість готової продукції. Визначають її за формулою:

$$C_{\text{зал}} = C_{\text{перв}} - C_{\text{зн}},$$

де $C_{\text{зн}}$ – вартість зношення (амортизаційні відрахування).

Ліквідаційною називають вартість основних засобів після завершення терміну їх експлуатації.

Середньорічну вартість основних засобів підприємства розраховують так:

$$C_{\text{сер}} = C_{\text{поч}} + \frac{C_{\text{введ}} \times t_{\text{вс}}}{12} - \frac{C_{\text{виб}} \times t_{\text{виб}}}{12},$$

де $C_{\text{поч}}$ – вартість основних засобів на початок звітної року; $t_{\text{вв}}$ – кількість місяців, протягом яких відповідні групи основних засобів експлуатувалися у звітному році, $t_{\text{вив}}$ – кількість місяців до кінця року з моменту виведення основних засобів з експлуатації; $C_{\text{введ}}$ – вартість основних засобів, що вводяться протягом року; $C_{\text{вив}}$ – вартість основних засобів, виведених з експлуатації у звітному році.

Наявність і рух основних засобів у бухгалтерському обліку відображаються щомісяця. Вартість основних засобів на кінець розрахункового періоду визначається так:

$$C_{\text{кін}} = C_{\text{поч}} + C_{\text{введ}} - C_{\text{вив}}$$

Амортизація – це процес перенесення вартості основних засобів на вартість готової продукції частинами з метою її повного відшкодування.

Суми амортизаційних відрахувань на підприємстві визначаються за допомогою річних норм амортизації. Річна норма амортизації – це відношення річної суми амортизації (без ліквідаційної вартості) до балансової вартості основних засобів, виражене у відсотках:

$$n_A = \frac{C_{\text{бал}} - C_{\text{лікв}}}{C_{\text{бал}} T_H} \cdot 100\%$$

де $C_{\text{бал}}$ – балансова вартість основних засобів;

T_H – термін експлуатації основних засобів.

Амортизація основних засобів нараховується із застосуванням таких методів:

За методом прямолінійного нарахування амортизації сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів:

$$A_p = \frac{C_{\text{бал}} - C_{\text{лікв}}}{T_H}$$

Метод зменшення залишкової вартості полягає у визначенні суми амортизації основних засобів виходячи з їх залишкової вартості ($A_{\text{зал}}$) на початок року:

$$A_p = A_{\text{зал}} n_A / 100\%$$

$$n_A = 1 - \sqrt[t]{\frac{C_{\text{лікв}}}{C_{\text{перв}}}} \cdot 100\%$$

де t – термін корисного використання основних засобів.

Метод прискореного зменшення залишкової вартості передбачає нарахування амортизації виходячи із залишкової вартості основних засобів на початок року і подвійної річної норми амортизації:

$$A_p = \frac{A_{\text{зал}} \times 2 \times n_a}{100}$$

де n_a обчислюється відповідно до строку корисного використання об'єкта.

За кумулятивним методом (цілих значень років) визначають суму щорічної амортизації, що обчислюється як добуток амортизованої вартості основних засобів на кумулятивний коефіцієнт (K):

$$A_p = (C_{\text{перв}} - C_{\text{лікв}}) \cdot K$$

Виробничий метод застосовують тоді, коли для відшкодування вартості основних засобів використовують їх сумарний виробіток за весь період експлуатації у відповідних одиницях виміру (одиницях виробленої продукції, відпрацьованих машино-годинах, кілометрах пробігу тощо). Річна сума амортизації визначається як добуток фактичного річного обсягу ($Q_{\text{факт}}$, грн.) випуску продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації (q):

$$A_p = Q_{\text{факт}} \cdot q$$

$$q = (C_{\text{перв}} - C_{\text{лікв}}) / Q_{\text{план}}$$

де $Q_{\text{план}}$ – загальний обсяг продукції (у грн.), яку підприємство планує виробити за допомогою цих основних засобів.

Фондовіддача основних засобів – це відношення обсягу виробленої продукції підприємства до середньорічної вартості основних засобів, що показує, який обсяг виробленої продукції припадає на 1 грн вартості основних засобів, тобто

$$\Phi_B = \frac{Q}{C_{СЕР}}$$

Фондомісткість – це показник, обернений до фондовіддачі. Він показує, яка вартість основних засобів припадає на 1 грн виробленої продукції, тобто

$$\Phi_M = \frac{C_{СЕР}}{Q} \text{ або } \Phi_M = \frac{1}{\Phi_B}$$

Рентабельність основних засобів – це відношення прибутку, отриманого підприємством за певний період, до середньорічної вартості основних засобів підприємства.

Коефіцієнт змінності роботи устаткування – це відношення загальної кількості відпрацьованих машино-змін за добу до кількості одиниць устаткування:

$$K_{ЗМ} = \frac{K_{М-З}}{K_{УСТ}}$$

Коефіцієнт напруженості використання устаткування:

$$K_{НАП} = \frac{Q}{K_{УСТ}}$$

Коефіцієнт інтенсивного навантаження:

$$K_{ИИТ} = \frac{q}{\Pi} \text{ або } K_{ИИТ} = \frac{t_{\Phi}}{t_H}$$

де q – кількість продукції, виготовленої за одиницю часу; Π – продуктивність устаткування; t_{Φ} , t_H – фактично витрачений час на виготовлення одиниці продукції і технічно обґрунтована норма часу на виготовлення одиниці цієї продукції.

Коефіцієнт екстенсивного навантаження:

$$K_{ЕКСТ} = \frac{\Phi_D}{\Phi_H}$$

де Φ_D , Φ_H – фонд часу роботи устаткування за певний період, відповідно дійсний і номінальний.

Семінарське заняття 3

Тема 9. Фінансові результати діяльності підприємства

Питання для усного опитування та дискусії

1. Сутність, функції та значення прибутку, джерела його утворення.
2. Механізм утворення: валового прибутку; фінансових результатів: від операційної діяльності, від фінансової та інвестиційної діяльності, від звичайної діяльності до оподаткування; чистого прибутку
3. Сутність та методи обчислення рентабельності.
4. Система управління прибутком підприємства.
5. Механізм розподілу та використання чистого прибутку підприємства.
6. Резерви зростання прибутку підприємства: поняття, класифікація, методика оцінки.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: валовий (балансовий) прибуток, операційний прибуток, прибуток від звичайної діяльності, надзвичайний прибуток, чистий прибуток, рентабельність.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- показники прибутку та рентабельності, фактори, що впливають на рентабельність діяльності підприємства;
- системи та методи аналізу прибутку та прибутковості діяльності підприємства;
- інформаційна база аналізу прибутку;
- методика обґрунтування прибутку на плановий період;
- механізм розподілу та використання чистого прибутку підприємства.

Практичні завдання

Завдання 1. Дайте правильну відповідь на тестові питання.

1. Чистий прибуток підприємства відрізняється від прибутку від звичайної діяльності на величину:

- а) процентів за довгострокові кредити;
- б) податку на прибуток;
- в) алгебраїчної суми надзвичайного прибутку, надзвичайного збитку та податку на надзвичайний прибуток;
- г) витрат на виконання позареалізаційних операцій.

2. За якою формулою розраховується рентабельність оборотних засобів:

- а) $\frac{Q}{C_{O.3.CEP}}$,
- б) $\frac{C_{O.3.CEP}}{Q}$,
- в) $\frac{C_{O.3.CEP}}{H_{O.3}}$,
- г) $\frac{P_{БАЛ}}{C_{O.3.CEP}^P} * 100$.

3. Рентабельність власного капіталу – це відношення:

- а) прибутку від звичайної діяльності до власного капіталу;
- б) чистого прибутку до власного капіталу;
- в) власного капіталу до чистого прибутку;
- г) чистого прибутку до суми активів балансу підприємства.

4. Кошти резервного фонду використовують для фінансування:

- а) науково-дослідних робіт;
- б) стихійних втрат;
- в) виплати матеріальних допомоги;
- г) природоохоронних заходів.

5. Прибуток від реалізації – це:

- а) виручка від підприємницької діяльності;
- б) виручка від реалізації за мінусом повної собівартості;
- в) дохід від підприємницької діяльності;
- г) додатковий продукт у грошовому вираженні.

Завдання 2. Витрати на одну гривню продукції, реалізованої у звітному періоді, становлять 0,82 грн. У плановому році передбачається зниження витрат на одну гривню реалізованої продукції на 0,02 грн. У плановому періоді дохід від реалізації продукції у вільних відпускних цінах підприємства становитиме 2500 тис. грн. Розрахувати валовий і чистий прибуток від реалізації продукції.

Завдання 3. Визначити валовий прибуток, фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат до оподаткування та кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства, якщо відомо, що чиста виручка від реалізації продукції становить 1500 тис. грн. Виробнича собівартість реалізованої продукції - 1260 тис. грн. Доходи від надання приміщень в оренду - 65 тис. грн. Загальногосподарські витрати підприємства становлять 130 тис. грн. Витрати, пов'язані зі збутом продукції - 95 тис. грн. Доходи від участі в капіталі - 43 тис. грн.

Завдання 4. На підставі наведеної вихідної інформації (табл. 17) і відповідних економічних розрахунків визначити за кожний рік основні показники фінансових результатів діяльності підприємства: чистий дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); валовий прибуток (збиток), прибуток (збиток) від операційної діяльності, прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування, сума податку на прибуток; результат від звичайної діяльності (після оподаткування); чистий прибуток, збиток.

Таблиця 17

Вихідні дані для розрахунку фінансових результатів діяльності підприємства, тис.грн.

Показники	2015 р.	2016 р.
1. Дохід (виручка) від реалізації продукції	18053,2	18191,7
2. Непрямі податки та інші відрахування з доходу	3008,9	3031,9
3. Собівартість реалізованої продукції	14800,4	15528,1
4. Інші операційні доходи	1910,3	3271,1
5. Адміністративні витрати	1807,1	2088,5
6. Витрати на збут	248,8	489,7
7. Фінансові доходи	-	-
8. Фінансові витрати	-	9,7
9. Інші доходи	420,2	516,4
10. Інші фінансові витрати	141,4	236,5
11. Надзвичайні доходи	-	15
12. Надзвичайні витрати	11	9

Завдання 5. Розробити план з прибутку підприємства за вихідною інформацією:

Таблиця 18

Вихідні дані

Показник	Значення
План реалізації продукції за виробами, тис. шт.:	
- виріб А	75
- виріб Б	82
- виріб В	124
Планово-розрахункова ціна з ПДВ, грн/од.:	
- виріб А	52
- виріб Б	76
- виріб В	148
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	15680
Інші операційні доходи, тис. грн	3800
Адміністративні витрати, тис. грн	680
Витрати на збут, тис. грн	130
Дохід від участі в капіталі, тис. грн	1100
Фінансові витрати, тис. грн	520
Ставка податку на прибуток, %	25

Методичні рекомендації до розв'язання завдань

Визначення чистого прибутку здійснюється у відповідності із Національним положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»¹. Узагальний

1.4. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота здобувачів вищої освіти заочної форми навчання є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом і виконується у вигляді контрольної роботи в позааудиторний час, передбачений тематичним планом навчальної дисципліни. Контрольна робота виконується самостійно з одержанням необхідних консультацій від науково-педагогічного працівника у міжсесійний період.

Форма контролю контрольної роботи – перевірка виконаних завдань. Питання самостійної роботи виносяться на підсумковий семестровий контроль.

1.4.1 Методичні рекомендації до виконання самостійної (контрольної) роботи

Контрольна робота дозволяє здобувачам вищої освіти заочної форми навчання засвоїти теми з навчальної дисципліни і передбачає виконання трьох завдань з обраного варіанту. Варіант контрольної роботи закріплюється за здобувачами вищої освіти і доводиться до їх відомому методистом курсу.

Робота подається в надрукованому вигляді на аркушах формату А 4. Стандартними вимогами для комп'ютерного виконання тексту роботи є шрифт Times New Roman розміром кегля 14 при міжрядковому інтервалі 1,5. Не лише зміст, але й форма роботи мусить відповідати чинним вимогам. Першою її сторінкою є титульний аркуш, де зазначається назва вищого навчального закладу та кафедри, на яку подається робота, навчальний предмет, прізвища виконавця і рецензента.

Перше завдання складається з п'яти питань різних тем. Виконання цього завдання має містити стислий виклад матеріалу з наведених питань з використанням актуальних навчальних і наукових літературних джерел, нормативно-правових актів, графічного та аналітичного матеріалу (за необхідності) тощо. Друге завдання складається з п'яти тестових завдань різних тем, на які потрібно вказати одну вірну відповідь. Третє завдання передбачає розв'язок задачі.

Обов'язковим є наявність переліку використаної літератури з посиланням на неї в тексті контрольної роботи. Наприкінці роботи виконавцем ставиться особистий підпис і дата завершення роботи.

1.4.2. Варіанти завдань для виконання самостійної (контрольної) роботи

Варіант 1

Завдання 1.

1. Зміст та основні принципи планування діяльності підприємства.
2. Тарифна система, її зміст, призначення та використання на підприємстві.
3. Банкрутство підприємства як результат розвитку кризових явищ в його діяльності.
4. Поняття продукції підприємства та її види.
5. Системи та методи управління виробничими запасами підприємства

Завдання 2.

1. *Планування - це...*

- а) порівняння основних показників розвитку підприємства у звітному і базовому періодах;
- б) процес визначення цілей, які підприємство передбачає досягти за певний період;
- в) розрахунок майбутньої величини прибутків;
- г) аналіз перспектив розвитку підприємства в порівнянні з іншими підприємствами цієї ж галузі;
- д) усі відповіді правильні.

2. *Кількість товару, яка при регулярних замовленнях забезпечує мінімальні виграхи на організацію замовлення і на зберігання запасів – це:*

- а) оптимальна партія поставки;
- б) поточні запаси;
- г) точка безпеки;

д) критичний обсяг виробництва.

3. За відсутності норм потреба в матеріалах на плановий період може бути знайдена із застосуванням:

- а) подетального методу;
- б) методу розрахунку на виробничу одиницю;
- в) методу динамічних коефіцієнтів;
- г) методу за типовим представником

4. Первісна вартість основних засобів складається з вартості:

- а) придбання;
- б) майбутніх капітальних ремонтів;
- в) поточних ремонтів;
- г) витрат на ліквідацію.

5. Трудомісткість виробництва – це:

- а) затрати робочого часу на одиницю продукції;
- б) обернений показник виробітку;
- в) чисельність працівників, що приходиться на одиницю продукції;
- г) усі відповіді вірні;
- д) правильна відповідь а) та б).

Завдання 3.

Проаналізуйте ритмічність випуску продукції за місяць на основі даних (таблиця 1). Розрахувати коефіцієнт ритмічності, аритмічності та варіації подекадного випуску продукції

Таблиця 1

Ритмічність випуску продукції по декадам

Декада	Випуск продукції, тис. грн.		Питома вага, %		Відсоток виконання плану випуску продукції	Зараховується у плановий ритм, тис. грн.
	План	Факт	План	Факт		
I	720	655				
II	710	690				
III	715	850				
Всього			100,0	100,0		

Варіант 2

Завдання 1.

1. Ресурсне забезпечення виробничої програми підприємства.
2. Оцінка основних засобів
3. Правові основи та організаційно-економічні умови створення і функціонування підприємства.
4. Поняття та показники собівартості продукції, порядок їх обчислення.
5. Показники рентабельності підприємства та фактори, що їх визначають

Завдання 2.

1. Підприємство набуває прав юридичної особи з дня...

- а) укладання і підписання установчих документів;
- б) відкриття розрахункового рахунка у банку;
- в) державної реєстрації;
- г) виготовлення печатки підприємства.

2. Можливість ефективної господарської діяльності підприємства та її практичної прибуткової реалізації в умовах конкурентного ринку – це:

- а) результативність;
- б) конкурентоспроможність;
- в) розвиток;
- г) ділова активність.

3. До витрат виробництва підприємства включають:

- а) витрати на сировину, матеріали, оплату праці робітників, податок на додану вартість;
- б) витрат на сировину, матеріали, оплату праці робітників, податок на додану вартість, податок з прибутку;
- в) витрати на сировину, матеріали, оплату праці робітників, витрати на охорону праці, техніку безпеки, охорону навколишнього середовища.

4. Виробнича програма підприємства формується на основі таких джерел:

- а) ринкового попиту ;
- б) державних контрактів;
- в) державних замовлень
- г) власних потреб підприємства;
- д) усі відповіді правильні

5. Які існують методи обчислення потреби в матеріальних ресурсах?

- а) подетальний, прямого навантаження, за динамікою, предметний;
- б) за типовими представниками;
- в) метод динамічних коефіцієнтів;
- г) прямого рахунку, за типовими представниками, за аналогіями, метод динамічних коефіцієнтів.

Завдання 3.

На підприємстві виробнича собівартість одного виробу - 350 грн. Початкові одноразові витрати матеріалів на виробництво одного виробу - 70 грн. Тривалість виробничого циклу - 2 дні. За рік має бути випущено 1000 виробів.

Визначити норматив оборотних засобів у незавершеному виробництві.

Варіант 3

Завдання 1.

- 1. Поняття та види планів, систематизація планів підприємства.
- 2. Методи вимірювання обсягу продукції підприємства
- 3. Сутність і склад запасів.
- 4. Показники стану й ефективності використання основних виробничих засобів
- 5. Управління поточними витратами підприємства.

Завдання 2.

1. Конкурентоспроможність продукції підприємства – це:

- а) ступінь її відповідності на певний момент вимогам цільових груп споживачів;
- б) ступінь її відповідності вимогам обраного ринку за найважливішими характеристиками;
- в) ступінь її відповідності чинним стандартам якості;
- г) правильні відповіді «а» і «б».

2. За чинним законодавством розмір податку на прибуток складає:

- а) 18 %;
- б) 20 %;
- в) 25 %;
- г) 30 %.

3. Персонал підприємства – це:

- а) сукупність постійних працівників, які отримали необхідну професійну підготовку;
- б) потенційна робоча сила як частина трудових ресурсів країни;
- в) промислово-виробничий персонал;
- г) явочна чисельність працівників.

4. Амортизація основних засобів – це:

- а) знос основних засобів;
- б) процес перенесення вартості основних засобів на собівартість виготовленої продукції;
- в) відтворення основних засобів;
- г) витрати по утримуванню основних засобів.

5. До резервів зростання виробничої потужності відносять:

- а) екстенсивні та інтенсивні;
- б) ліквідаційні та не ліквідаційні;
- в) однотипні та багаторазові;
- г) прогнозні та непрогнозовані.

Завдання 3.

Постачання сировини на підприємство відбувається згідно з даними таблиці. Визначити норму поточного запасу за наявності чотирьох постачальників.

Постачальник	Обсяг однієї поставки, т	Інтервал між поставками, днів
1	180	30
2	300	20
3	60	10
4	120	30
Разом	660	-

Варіант 4

Завдання 1.

- 1. Планування потреб підприємства у трудових ресурсах.
- 2. Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності підприємства.
- 3. Економічна безпека підприємства, її місце і роль в системі управління підприємством.
- 4. Сутність, структура, форми та системи оплати праці.
- 5. Інформаційна база та послідовність розрахунку виробничої потужності підприємства.

Завдання 2.

1. Стратегічне планування – це:

- а) це процес доведення до безпосередніх виконавців розроблених виробничих завдань на різні періоди
- б) сукупність процедур і рішень, за допомогою яких розробляється стратегія підприємства, спрямована на досягнення його цілей.
- в) це розробка планів випуску кожного виду продукції для окремих виробничих підрозділів відповідно до річної виробничої програми підприємства

2. Виробнича програма підприємства формується на основі таких джерел:

- а) ринкового попиту ;
- б) державних контрактів;
- в) державних замовлень
- г) власних потреб підприємства;
- д) усі відповіді правильні

3. Оцінка виробничої потужності необхідна:

- а) для вибору напрямків капітальних вкладів;
- б) виявлення рівня зношування основних фондів;
- в) аналізу впливу інфляції на показники фінансового стану підприємства;
- г) аналізу конкурентоспроможності продукції.

4. Виробничі запаси – це:

- а) запаси, які забезпечують виробництво у випадку відхилення від запланованих умов поставки;
- б) придбані або самостійно виконані запаси, які підлягають подальшій переробки на підприємстві або утримуються для використання в ході операційного циклу;
- в) запаси, які необхідні на час підготовки отриманих матеріалів для виробничого споживання;
- г) запаси, які гарантують безперервність виробництва на час підготовки отриманих матеріалів.

5. Чисельність, що включає всіх працівників, що вийшли на роботу, є:

- а) явочною;
- б) обліковою;
- в) середньообліковою;
- г) тимчасовою.

Завдання 3.

Розрахувати показники руху персоналу, якщо відомо, що середньооблікова чисельність працюючих становить 230 осіб. Прийнято на роботу 6 осіб, звільнено 8 осіб.

Варіант 5

Завдання 1.

1. Визначення потреби підприємства у матеріальних ресурсах
2. Знос, амортизація та відтворення основних засобів
3. Кошторис витрат виробництва: поняття, склад та методика складання.
4. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства.
5. Ефективність використання трудових ресурсів підприємства.

Завдання 2.

1. *За характером отримання розрізняють доходи:*

- а) від звичайної діяльності;
- б) від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- в) бухгалтерські, приховані;
- г) валові, чисті.

2. *До витрат виробництва підприємства включають:*

- а) витрати на сировину, матеріали, оплату праці робітників, податок на додану вартість;
- б) витрат на сировину, матеріали, оплату праці робітників, податок на додану вартість, податок з прибутку;
- в) витрати на сировину, матеріали, оплату праці робітників, витрати на охорону праці, техніку безпеки, охорону навколишнього середовища.

3. *Вартісними показниками виробничої програми є:*

- а) товарна продукція;
- б) валова продукція;
- в) реалізована продукція;
- г) чиста продукція;
- д) обсяг незавершеного виробництва;
- е) усі відповіді правильні

4. *До резервів зростання виробничої потужності відносять:*

- а) екстенсивні та інтенсивні;
- б) ліквідаційні та не ліквідаційні;
- в) одностипні та багаторазові;
- г) прогнозні та непрогнозовані.

5. *До якого виду запасів відносяться основні й допоміжні матеріали?*

- а) товарні;
- б) виробничі;
- в) цехові;
- г) державні резерви;
- д) правильні відповіді а) і б).

Завдання 3.

На підприємстві виробнича собівартість одного виробу - 350 грн. Початкові одноразові витрати матеріалів на виробництво одного виробу - 70 грн. Тривалість виробничого циклу - 2 дні. За рік має бути випущено 1000 виробів.

Визначити норматив оборотних засобів у незавершеному виробництві.

Варіант 6

Завдання 1.

1. Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства.
  2. Резерви зниження собівартості продукції та оптимізації поточних витрат підприємства.
  3. Сутність, класифікація та характеристика трудових ресурсів (персоналу) підприємства.
  4. Види стратегій діяльності.
  5. Джерела фінансування підприємницької діяльності
- Завдання 2.

1. *Формою прояву економічної ефективності є:*

- а) поліпшення умов праці;
- б) зростання продуктивності праці;
- в) зростання життєвого рівня населення;
- г) збільшення рівня зайнятості населення

2. *При розрахунку виробничої потужності використовуються показники:*

- а) натуральні;
- б) умовно-натуральні;
- в) вартісні;
- г) усі відповіді правильні

3. *Мінімальний запас розраховується за формулою:*

- а) $H_{B.3.(min)} = M_{доб} \times (T_{пот} + T_{трансп})$;
- б) $H_{B.3.(сер)} = M_{доб} \times (T_{пот} + T_{нідг} + T_{трансп})$;
- в) $H_{B.3.(max)} = M_{доб} \times (T_{пот} + T_{стр} + T_{нідг} + T_{трансп})$;
- г) правильна відповідь відсутня.

4. *Прибуток від реалізації – це:*

- а) виручка від підприємницької діяльності;
- б) виручка від реалізації за мінусом повної собівартості;
- в) дохід від підприємницької діяльності;
- г) додатковий продукт у грошовому вираженні.

5. *Які з перелічених елементів не входять до виробничої собівартості:*

- а) сировина й основні матеріали;
- б) заробітна плата основних виробничих робітників;
- в) амортизаційні відрахування;
- г) витрати на збут.

Завдання 3.

Скласти очікувану калькуляцію одиниці продукції А, виходячи з наступної інформації. Витрати конструкційних матеріалів на одиницю виробу складають: сталі – 3,2 кг.; бронзи – 0,8 кг. Покупна ціна цих матеріалів дорівнює відповідно 980 і 4000 грн. за 1 т. Основна заробітна плата виробничих робітників буде складати 105 грн., додаткова заробітна плата – 12 % від основної, а відрахування на соціальне страхування встановлені на рівні 22 % від основної і додаткової заробітної плати. Витрати на утримання та експлуатацію устаткування очікуються в розмірі 90 %, загальновиробничі витрати – 60 % від основної заробітної плати.

Варіант 7

Завдання 1.

1. Поняття та види виробничої потужності підприємства.
2. Підприємство як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин.

3. Резерви зниження собівартості продукції та оптимізації поточних витрат підприємства.
4. Сутність та завдання матеріально-технічного забезпечення підприємства.
5. Стратегічне планування діяльності підприємства.

Завдання 2.

1. Суб'єкти якого добровільного об'єднання підприємств та організацій втрачають свою юридичну і господарську самостійність?

- а) асоціації;
- б) корпорації;
- в) консорціуму;
- г) холдингу;
- д) тресту.

2. Плани, зорієнтовані на короткий період часу, до 1 року, і містять конкретні поточні виробничі завдання основним цехам, ділянцям, робочим місцям, називають:

- а) поточним;
- б) оперативним;
- в) бізнес-планом;
- г) стратегічним.

3. Ритмічне виробництво - це:

- а) випуск продукції відповідно до плану графіка;
- б) відрізок часу, на який кожний попередній частковий процес повинен випереджати наступний процес;
- в) виробництво у рівні проміжки часу однакового обсягу продукції на всіх стадіях виробничого процесу.

4. Виробнича структура основних засобів – це відсоткове співвідношення:

- а) між кількістю нової і відпрацьованої техніки;
- б) між віковими групами основних засобів;
- в) між наявністю основних засобів за окремими підрозділами підприємства;
- г) між активною і пасивною частинами основних засобів.

5. Персонал підприємства – це:

- а) сукупність постійних працівників, які отримали необхідну професійну підготовку;
- б) потенційна робоча сила як частина трудових ресурсів країни;
- в) промислово-виробничий персонал;
- г) явочна чисельність працівників.

Завдання 3.

Витрати на одну гривню продукції, реалізованої у звітному періоді, становлять 0,82 грн. У плановому році передбачається зниження витрат на одну гривню реалізованої продукції на 0,02 грн. У плановому періоді дохід від реалізації продукції у вільних відпускних цінах підприємства становитиме 2500 тис. грн. Розрахувати валовий і чистий прибуток від реалізації продукції.

Варіант 8

Завдання 1.

1. Ефективність діяльності підприємства: сутність та основні характеристики.
2. Доходи підприємства в системі економічних показників його діяльності. Класифікація доходів підприємства.
3. Сутність понять «витрати», класифікація поточних витрат.
4. Сутність, класифікація та характеристика трудових ресурсів (персоналу) підприємства.
5. Умови та критерії оптимізації обсягів випуску продукції у конкурентному середовищі.

Завдання 2.

1. Інноваційний проект можна вважати ефективним, якщо:

- а) індекс прибутковості більше одиниці;
  - б) індекс прибутковості дорівнює одиниці;
  - в) індекс прибутковості менше одиниці.
2. *Рентабельність власного капіталу – це відношення:*
- а) прибутку від звичайної діяльності до власного капіталу;
  - б) чистого прибутку до власного капіталу;
  - в) власного капіталу до чистого прибутку;
  - г) чистого прибутку до суми активів балансу підприємства.
3. *Змінні витрати — це витрати, величина яких:*
- а) змінюється на одиницю продукції внаслідок НТП;
  - б) залежить від продуктивності праці;
  - в) нестабільна у часі;
  - г) залежить від обсягу виробництва;
  - д) залежить від номенклатури продукції, що виготовляється.
4. *Заробіток працівника, що розраховується шляхом перемноження кількості одиниць виробленої продукції та розцінки за одиницю продукції, є заробіток при ...*
- а) відрядно-прогресивній системі;
  - б) прямій відрядній системі;
  - в) непрямій системі;
  - г) відрядно-преміальній системі.
5. *Відношення середньорічної вартості основних засобів підприємства до обсягу випущеної ними продукції називається:*
- а) фондвіддачею;
  - б) фондомісткістю;
  - в) коефіцієнтом використання виробничої потужності;
  - г) рентабельністю.

Завдання 3.

Визначити чисельність електриків, якщо обсяг робіт з технічного обслуговування в зміну 10600 ремонтних одиниць; норма обслуговування на особу в зміну 1000 ремонтних одиниць; коефіцієнт змінності – 2.

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі рефератів-оглядів. Завдання обирається студентом на початку семестру і виконується за ustalеними вимогами.

1.5.1. Основні вимоги до написання рефератів-оглядів

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що реферат (лат. *refereo* – доношу, повідомляю, переказую) – це короткий переказ змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлене у вигляді письмової публічної доповіді; доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі).

Зі свого боку, реферат-огляд складається на основі декількох джерел і зіставляє різні точки зору з досліджуваного питання.

Реферат-огляд, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності).

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, лїве – 3,0 см, правє – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – до 15 сторїнок формату А4.

1.5.2. Теми рефератїв-оглядїв

1. Поняття і показники ефективностї виробничого підприємства.
2. Шляхи пїдвищення ефективностї виробничого підприємства.
3. Основні фонди і шляхи полїпшення їх використання.
4. Обїгові кошти підприємства і шляхи прискорення їх обороту.
5. Продуктивнїсть праці та її показники.
6. Органїзація і нормування праці.
7. Оплата праці на підприємствах в умовах ринку.
8. Виробнича потужнїсть підприємства.
9. Основні види інвестицій та напрями їх використання.
10. Полїтика працевлаштування та сприяння зайнятостї.
11. Собївартїсть продукції – показник ефективностї роботи підприємства.
12. Управлїння витратами підприємства в умовах ринку.
13. Прибуток і рентабельнїсть, методика їх визначення.
14. Функції управлїння підприємством та їх адаптація до умов ринкової економїки.
15. Види та джерела формування фїнансових засобів на підприємствї.
16. Визначення, структура та напрями використання інвестицій.
17. Виробнича програма підприємства.
18. Моделї мотивації трудової діяльностї, їх порївняльна характеристика.
19. Розподїл прибутку на підприємствї і дивїдендна полїтика.
20. Сучасні проблеми амортизаційної полїтики держави і підприємств рїзних форм власностї.
21. Суттєва характеристика і структура інвестицій у виробничї підприємства України.
22. Концерни і корпорації як форми добровїльних об'єднань підприємства в народному господарствї.
23. Полїтика оплати праці на підприємствї.
24. Витрати підприємства та собївартїсть продукції.
25. Методологїчні аспекти визначення складу витрат, якї включаються у собївартїсть продукції.
26. Проблеми ефективного використання оборотних засобів підприємств і шляхи їх розв'язання.
27. Органїзаційно-економїчні чинники пїдвищення ефективностї використання капїтальних вкладень .
28. Підприємство – первинна ланка виробничої сфери. Характеристика підприємств.
29. Прогнозування собївартостї нових виробів на етапах їх розробки та освоєння виробництва.
30. Пофакторне обчислення собївартостї продукції і сфера його застосування в умовах ринку.
31. Методичні основи визначення ефективностї інвестицій в умовах ринкових вїдносин.
32. Практика використання безтарифної системи оплати праці.
33. Проблеми реалїзації принципів мотивації праці у практиці діяльностї підприємства.
34. Визначення поточної потреби підприємства в оборотних коштах. Нормування оборотних коштів.
35. Напрями вдосконалення розподїлу непрямих витрат підприємства.
36. Суть і значення лїзингових операцій на підприємствї.
37. Проблеми визначення вїдновної вартостї основних засобів.
38. Проблеми визначення і обґрунтування цїлей діяльностї підприємства.
39. Системний аналіз якїсного складу персоналу підприємства.
40. Методи визначення необхідного обсягу та джерел фїнансування капїтальних вкладень на підприємствї.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі екзамену з виконанням тестових завдань і розв'язуванням практичних ситуацій за темами навчальної дисципліни.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Підприємство як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин.
2. Класифікація підприємств.
3. Правові основи та організаційно-економічні умови створення і функціонування підприємства.
4. Структура та управління підприємством. Виробнича структура підприємства.
5. Джерела фінансування підприємницької діяльності.
6. Сутність та структура бізнес-середовища.
7. Зміст та основні принципи планування діяльності підприємства.
8. Цільові характеристики діяльності підприємства, їх класифікація, вимоги до формування.
9. Поняття та види планів, систематизація планів підприємства.
10. Стратегічне планування діяльності підприємства. Види стратегій діяльності.
11. Тактичне та оперативне планування. Система планів економічного та соціального розвитку підприємства.
12. Поняття продукції підприємства та її види.
13. Методи вимірювання обсягу продукції підприємства
14. Зміст, завдання та місце виробничої програми в системі господарських планів підприємства.
15. Ресурсне забезпечення виробничої програми підприємства.
16. Умови та критерії оптимізації обсягів випуску продукції у конкурентному середовищі.
17. Поняття та види виробничої потужності підприємства.
18. Інформаційна база та послідовність розрахунку виробничої потужності підприємства.
19. Система показників виробничої потужності підприємства.
20. Чинники впливу на виробничу потужність підприємства та резерви її зростання.
21. Сутність та завдання матеріально-технічного забезпечення підприємства.
22. Склад матеріальних ресурсів підприємства.
23. Визначення потреби підприємства у матеріальних ресурсах
24. Сутність і склад запасів.
25. Системи та методи управління виробничими запасами підприємства
26. Сутність, класифікація та структура основних засобів підприємства
27. Оцінка основних засобів підприємства.
28. Знос, амортизація та відтворення основних засобів.
29. Показники стану й ефективності використання основних виробничих засобів
30. Поняття та види нематеріальних активів підприємства.
31. Особливості формування та відтворення нематеріальних активів підприємства.
32. Трудові ресурси підприємства та характеристика їх видів.
33. Поняття, суть і показники продуктивності праці.
34. Основні напрями підвищення продуктивності праці та ефективності трудових ресурсів підприємства.
35. Сутність, структура, форми та системи оплати праці.
36. Тарифна система, її зміст та умови використання.
37. Сутність контрактної форми оплати праці.
38. Форми та системи преміювання на підприємстві. Соціальні виплати та пільги як стимулюючий фактор продуктивності.
39. Зміст плану з праці та порядок його розробки. Штатний розклад, його призначення та порядок складання.
40. Планування потреби підприємства у трудових ресурсах.

41. Планування фонду оплати праці.
42. Сутність понять «витрати», класифікація поточних витрат.
43. Поняття та показники собівартості продукції, порядок їх обчислення.
44. Кошторис витрат виробництва: поняття, склад та методика складання.
45. Зміст і механізм дій виробничого лівериджу.
46. Управління поточними витратами підприємства.
47. Резерви зниження собівартості продукції та оптимізації поточних витрат підприємства.
48. Методи планування та аналізу поточних витрат підприємства.
49. Доходи підприємства в системі економічних показників його діяльності. Класифікація доходів підприємства.
50. Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності підприємства.
51. Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства.
52. Механізм формування чистого прибутку підприємства у взаємозв'язку з основними видами його діяльності.
53. Показники рентабельності підприємства та фактори, що їх визначають.
54. Ефективність діяльності підприємства: сутність та основні характеристики. Поняття та види ефекту.
55. Методичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства. Оцінка ефективності інвестиційних та інноваційних проектів підприємства.
56. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства.
57. Банкрутство підприємства як результат розвитку кризових явищ в його діяльності.
58. Економічна безпека підприємства, її місце і роль в системі управління підприємством.
59. Механізми забезпечення економічної безпеки підприємства.
60. Пряме та непряме державне регулювання діяльності підприємства.

1.6.2. Приклад екзаменаційного білету

1. Тактичне та оперативне планування. Система планів економічного та соціального розвитку підприємства.
2. Ефективність діяльності підприємства: сутність та основні характеристики. Поняття та види ефекту.
3. Оберіть правильну відповідь:
  1. *За ієрархією цілі підприємства поділяють на:*
    - а) довгострокові (стратегічні), середньострокові (тактичні), короткострокові (оперативні);
    - а) цілі підприємства та цілі структурних підрозділів і функціональних служб;
    - б) зовнішні та внутрішні;
    - в) переважно кількісні та якісні.
  2. *Груповий комплект як планово-облікова одиниця продукції – це:*
    - а) вузол або складальна одиниця виробу;
    - б) технологічно та конструктивно однорідна група деталей, які мають спільні планово-організаційні ознаки: черговість подачі на складання, яка повторюється, однакова періодичність запуску-випуску;
    - в) сукупність деталей, вузлів та всіх виробів, які підлягають виготовленню протягом доби і застосовуються при відсутності у виробничій програмі підприємства провідного виробу (виробу-представника);
    - г) це норма, яка застосовується в умовах вузької спеціалізації та включає повний комплект вузлів і деталей, які входять у виріб.
  3. *Валовий оборот підприємства - це:*
    - а) вся продукція підприємства, незалежно від ступеня її готовності;
    - б) обсяг валової продукції незалежно від того, де вона буде використана: чи в межах підприємства, чи поза ним;
    - в) кількість продукції, яка використовується всередині нього для подальшої переробки;
    - г) обсяг продукції, призначений для реалізації на стороні.

4. Для обчислення обсягу виробництва і реалізації продукції використовуються такі показники:

- а) натуральні;
- б) трудові;
- в) вартісні;
- г) всі відповіді вірні.

5. Коефіцієнт використання виробничої потужності визначається шляхом ділення:

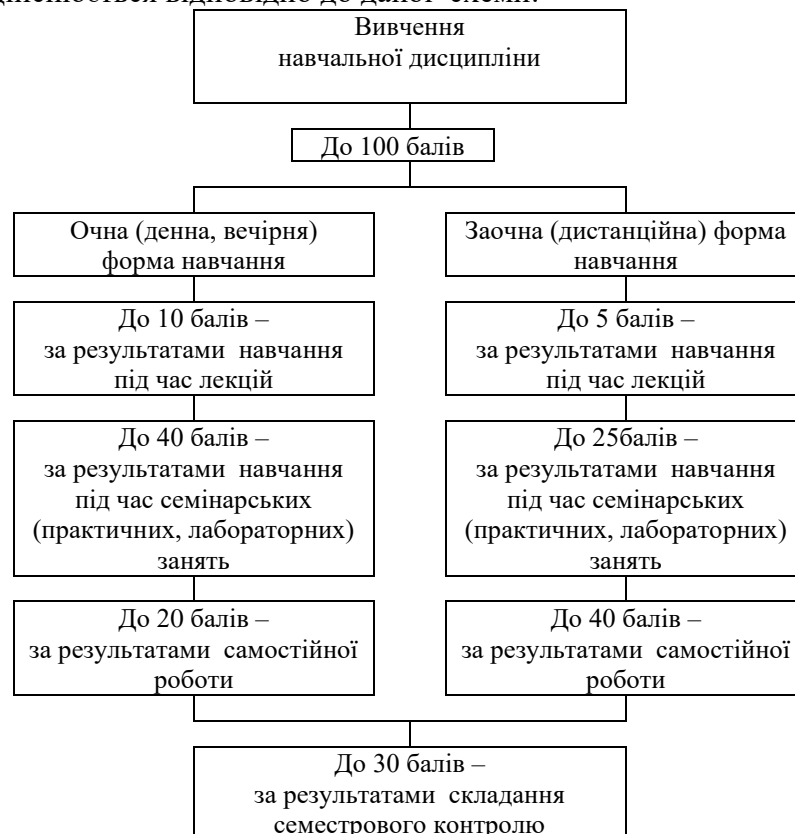
- а) обсягу виробленої у розрахунковому періоді продукції на величину вихідної потужності;
- б) обсягу реалізованої у розрахунковому періоді продукції на суму середньорічної вартості основних та оборотних фондів;
- в) обсягу виробленої у розрахунковому періоді продукції на середньорічну величину потужності;
- г) середньорічної величини потужності на обсяг виробленої у розрахунковому періоді продукції.

4. Практична ситуація.

Розрахувати коефіцієнт виходу готової продукції і виявити резерви збільшення випуску продукції за рахунок раціональнішого використання сировини. Фактична вага сировини, що надійшла у виробництво, 320 т. Вага готової продукції - 120 т. Коефіцієнт виходу готової продукції у базовому році становив 0,36.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів здобувачам вищої освіти з навчальної дисципліни «Економіка підприємства» здійснюється відповідно до даної схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих здобувачем вищої освіти під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 5 лекційних занять за заочною формою навчання.

Отже, здобувач вищої освіти може набрати під час лекцій таку кількість балів(табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Розподіл балів здобутих здобувачем вищої освіти під час лекцій

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій				
			1	2	3	4	5
1.	Заочна	5	1,0	2,0	3,0	4,0	5,0

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 3 семінарських занять за заочною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному здобувачу вищої освіти до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу у ХУУП, затверджене рішенням вченої ради від 05.07.2016 р., протокол №16, введене в дію наказом від 08.06.2016 р. № 359/16 (в редакції рішення вченої ради ХУУП імені Леоніда Юзькова від 28 серпня 2020 року, протокол № 1, з 01 вересня 2020 року, наказ ХУУП імені Леоніда Юзькова від 28 серпня 2020 року № 312/20).

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу здобувачів вищої освіти та виконання індивідуальних завдань, розподіляється таким чином: кожне питання першого завдання контрольної роботи оцінюється максимально чотирма балами. За виконання першого завдання здобувач вищої освіти може одержати максимально 20 балів.

Тести другого завдання оцінюються максимально 5 балами (один бал за один тест) з урахуванням наведених критеріїв в методичних рекомендаціях до виконання контрольної роботи. За виконання другого завдання здобувач вищої освіти може одержати максимально 5 балів.

За виконання третього завдання здобувач вищої освіти може одержати максимально 5 балів. Загалом за виконання контрольної роботи здобувач вищої освіти може одержати максимально 30 балів. Виконання індивідуального завдання оцінюється максимально 10 балами.

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену з навчальної дисципліни «Економіка підприємства», здобувач вищої освіти заочної форми навчання може максимально одержати 30 балів. Перерозподіл балів в межах максимально можливого одержання їх кількості за надані здобувачами вищої освіти відповіді в усній та письмовій формі відповідно на питання, тестові завдання та розв'язок задачі екзаменаційного білета, наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Розподіл балів для семестрового контролю з навчальної дисципліни «Економічна теорія»

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер питань екзаменаційного білета / кількість балів				Разом балів
		1	2	3	4	
1.	Максимальна кількість балів за усну відповідь на кожне питання екзаменаційного білета	10,0	10,0	-	-	20,0
2.	Максимальна кількість балів за письмову відповідь на тестові завдання	-	-	5,0	-	5,0
	Максимальна кількість балів за розв'язок задачі	-	-	-	5,0	5,0
	Усього балів	10,0	10,0	5,0	5,0	30,0

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. Київ: Кондор – Видавництво. 2016. 378 с.
2. Глушченко Л.Д. Практикум з дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» для студентів спеціальності 7.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування». Нац. техн. ун-т. - Вінниця : ВНТУ, 2015 . Ч. 1. 2015. 63 с.
3. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
4. Економіка підприємства: навчальний посібник / Л.О.Болтянська, Л.О.Андрєєва, О.І. Лисак. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 668 с.
5. Економіка підприємства: навч. посіб. / [І. М. Посохов, В. Г. Дюжев, С. В. Сусліков, К. О. Тимофєєва]; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. «Харків. Політехн. ін-т». Харків: НТУ «ХП». 2016. 380 с.
6. Іванілов О. С. Економіка підприємства : підручник для студентів вищих навчальних закладів 2-ге вид. Київ : Центр учбової літератури. 2011. 727 с.
7. Ілюстративний матеріал з навчальної дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» [Текст] : для студентів напряму підгот. 6.030601 «Менеджмент» усіх форм навчання . Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця ; [уклад.: Притиченко Т. І., Бихова О. М., Олійник Т. В.]. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця .2015. 222 с.
8. Петрович Й. М. Створення і функціонування суб'єктів підприємництва : навч. посіб. Київ : Ліра-К. 2015. 256 с.
9. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-ХІІ. Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
10. Тарасенко І. О. Фінанси підприємств : підручник . Київ : КНУТД, 2015. 360 с
11. Фінанси різних форм бізнесу: навчальний посібник / [уклад. : Н. Г. Пігуль, О. В. Люта] ; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. 201 с.

Тема 2

1. Бізнес-планування як основа розвитку підприємництва. Український фонд підтримки підприємництва. URL : <http://www.commerciallaw.com.ua/uk/pposibnyk/162-posbpyor>.
2. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. Київ: Кондор – Видавництво. 2016. 378 с.
3. Залуцький І. Р. Планування і діагностика діяльності підприємств : навч. посібник / І. Р. Залуцький, В. М. Цимбалюк, С. Г. Шевченко ; ЛРІДУ НАДУ при Президентові України. - Львів : Новий Світ - 2000, 2009. - 320 с.
4. Іванілов О. С. Економіка підприємства : підручник для студентів вищих навчальних закладів 2-ге вид. Київ : Центр учбової літератури. 2011. 727 с.
5. Економіка та фінанси підприємства: методика розв'язання практичних задач : навч. посіб. / [Л.О. Лігоненко, І.В. Височин, О.В. Корольова, Казанська та ін.] . Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2010. 336 с.
6. Економіка підприємства: навч. посіб. / [І. М. Посохов, В. Г. Дюжев, С. В. Сусліков, К. О. Тимофєєва]; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. «Харків. Політехн. ін-т». Харків: НТУ «ХП». 2016. 380 с.
7. Економіка підприємства: навчальний посібник / Л.О.Болтянська, Л.О.Андрєєва, О.І. Лисак. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 2015. 668 с.
8. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. Б. Юрченко, Р. С. Кравчук, І. Б. Запхляк, І. І. Василик. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2018. 377 с.
9. Петрович Й. М. Створення і функціонування суб'єктів підприємництва : навч. посіб. Київ : Ліра-К. 2015. 256 с.

10. Тарасенко І. О. Фінанси підприємств: підручник. Київ: КНУТД, 2015. 360 с.
11. Янковець Т. М. Економіка і планування : навч. посіб. Київ: КНУТД, 2015. 244 с.

Тема 3

1. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. Київ: Кондор – Видавництво. 2016. 378 с.
2. Глущенко Л. Д. Практикум з дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» для студентів спеціальності 7.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування». Назва тит. арк. і обкл. : Економіка і фінанси підприємства. Ч. 2. Вінниця : ВНТУ. 2016. 58 с.
3. Глущенко Л.Д. Практикум з дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» для студентів спеціальності 7.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування». Вінниц. нац. техн. ун-т. - Вінниця : ВНТУ. 2015 . Ч. 1. 2015. 63 с.
4. Економіка і фінанси підприємства [Текст] : підручник / Х. І. Цвайг [та ін.] ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : ЛДУВС, 2014. 698 с. : рис., табл. - Бібліогр.: с. 686-691.
5. Економіка підприємства: навчальний посібник / Л.О.Болтянська, Л.О.Андреева, О.І. Лисак. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 668 с.
6. Економіка та фінанси підприємства: методика розв'язання практичних задач : навч. посіб. / [Л.О. Лігоненко, І.В. Височин, О.В. Корольова, Казанська та ін.] Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 336 с.
7. Ілюстративний матеріал з навчальної дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» [Текст] : для студентів напряму підгот. 6.030601 «Менеджмент» усіх форм навчання . Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця ; [уклад.: Притиченко Т. І., Бихова О. М., Олійник Т. В.]. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 222 с.
8. Петрович Й. М. Створення і функціонування суб'єктів підприємництва : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2015. 256 с.
9. Суліма Н. М. Економіка і фінанси підприємства. Підручник. Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : Компринт, 2015. 465 с.
10. Тарасенко І. О. Фінанси підприємств : підручник. Київ: КНУТД, 2015. 360 с.
11. Шевчук Л.І. Фактори впливу на виробничу програму. Національний університет водного господарства та природокористування. URL : [http://www.nbu.gov.ua/portal/ Chem_Biol/ Vnuygp/ekon/2010_4/ek5232.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vnuygp/ekon/2010_4/ek5232.pdf)

Тема 4

1. Глущенко Л. Д. Практикум з дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» для студентів спеціальності 7.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування». Назва тит. арк. і обкл. : Економіка і фінанси підприємства. Ч. 2. Вінниця : ВНТУ, 2016. 58 с.
2. Глущенко Л.Д. Практикум з дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» для студентів спеціальності 7.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування». Вінниц. нац. техн. ун-т. Вінниця : ВНТУ. 2015 . Ч. 1. 2015. 63 с.
3. Економіка і фінанси підприємства [Текст] : підручник / Х. І. Цвайг [та ін.] ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : ЛДУВС, 2014. 698 с. : рис., табл. Бібліогр.: с. 686-691.
4. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. Б. Юрченко, Р. С. Кравчук, І. Б. Запужляк, І. І. Василик. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2018. 377 с.
5. Економіка та фінанси підприємства: методика розв'язання практичних задач : навч. посіб. [Л.О. Лігоненко, І.В. Височин, О.В. Корольова, Казанська та ін.] Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2010. 336 с.
6. Ілюстративний матеріал з навчальної дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» [Текст] : для студентів напряму підгот. 6.030601 «Менеджмент» усіх форм навчання. Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця ; [уклад.: Притиченко Т. І., Бихова О. М., Олійник Т. В.]. - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 222 с.
7. Могилев Ю. М. Потенціал і розвиток підприємства: конспект лекцій. Павлоград, 2008. 162 .
8. Несторишен І.В. Проблеми оцінювання виробничої потужності промислових

підприємств в умовах ринку. URL :
http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2011_1/185.pdf

9. Про затвердження Методики оцінки майна: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.01. 2003 р. № 1891. Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=1891-2003-%EF>
10. Про затвердження Порядку експертної оцінки нематеріальних активів: Наказ Фонду державного Майна України та Державного Комітету з питань науки і технологій від 27.07.95 № 969/97. Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0292-95>
11. Суліма Н. М. Економіка і фінанси підприємства. Підручник. Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : Компринт, 2015. 465 с.

Тема 5

1. Економіка підприємства: навчальний посібник / Л.О.Болтянська, Л.О.Андрєєва, О.І. Лисак. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 2015. 668 с.
2. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. М. Яркіна. Вид. 2-ге перероб. І доп. Київ. : Видавництво Ліра-К. 2017. 600 с.
3. Економіка та фінанси підприємства: методика розв'язання практичних задач : навч. посіб. / [Л.О. Лігоненко, І.В. Височин, О.В. Корольова, Казанська та ін.] Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 336 с.
4. Ждан О.М. Економічне обґрунтування терміна «потенціал підприємства». *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.3 С.139-142. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvntu/20_3/139_Zhdan_20_3.pdf
5. Міщенко Н.Г. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, структура, стратегія використання. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.9. С. 193-198. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvntu/20_9/193_Micenko_NV_20_9.pdf.
6. Петрович Й. М. Створення і функціонування суб'єктів підприємництва : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2015. 256 с.
7. Тарасенко І. О. Фінанси підприємств : підручник. Київ : КНУТД, 2015. 360 с.
8. Глущенко Л. Д. Практикум з дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» для студентів спеціальності 7.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування» [Текст] / Л. Д. Глущенко. 2015 . Назва тит. арк. і обкл. : Економіка і фінанси підприємства. Ч. 2. Вінниця : ВНТУ. 2016. 58 с.

Тема 6

1. Глущенко Л.Д. Практикум з дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» для студентів спеціальності 7.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування» [Текст] / Л. Д. Глущенко, Т. М. Пілявоз, М. В. Бальзан ; Вінниц. нац. техн. ун-т. Вінниця : ВНТУ. 2015 . Ч. 1. 2015. 63 с.
2. Економіка і фінанси підприємства [Текст] : підручник / Х. І. Цвайг [та ін.] ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : ЛДУВС. 2014. 698 с. : рис., табл. Бібліогр.: с. 686-691.
3. Економіка підприємства: навчальний посібник / Л.О.Болтянська, Л.О.Андрєєва, О.І. Лисак. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 2015. 668 с.
4. Економіка та фінанси підприємства: методика розв'язання практичних задач : навч. посіб. [Л.О. Лігоненко, І.В. Височин, О.В. Корольова, Казанська та ін.] Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2010. 336 с.
5. Ілюстративний матеріал з навчальної дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» [Текст] : для студентів напряму підгот. 6.030601 «Менеджмент» усіх форм навчання. Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця ; [уклад.: Притиченко Т. І., Бихова О. М., Олійник Т. В.]. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2015. 222 с.
6. Максимів Б.М. Роль матеріально-технічного забезпечення. в управлінні сучасним промисловим підприємством. Чернівецький торговельно-економічний інститут. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchtei/2012_2/2-2012-24.pdf

7. Петрович Й. М. Створення і функціонування суб'єктів підприємництва : навч. посіб. Київ : Ліра-К. 2015. 256 с.
8. Суліма Н. М. Економіка і фінанси підприємства. Підручник. Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : Компрінт. 2015. 465 с.
9. Тарасенко І. О. Фінанси підприємств : підручник. Київ : КНУТД. 2015. 360 с.

Тема 7

1. Глущенко Л.Д. Практикум з дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» для студентів спеціальності 7.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування». Вінниц. нац. техн. ун-т. Вінниця : ВНТУ. 2015 . Ч. 1. 2015. 63 с.
2. Економіка і фінанси підприємства [Текст] : підручник / Х. І. Цвайг [та ін.] ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : ЛДУВС, 2014. 698 с. : рис., табл. Бібліогр.: с. 686-691.
3. Економіка підприємства: навчальний посібник / Л.О.Болтянська, Л.О.Андрєєва, О.І. Лисак. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 668 с.
4. Економіка та фінанси підприємства: методика розв'язання практичних задач : навч. посіб. [Л.О. Лігоненко, І.В. Височин, О.В. Корольова, Казанська та ін.]. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2010. 336 с.
5. Ілюстративний матеріал з навчальної дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» [Текст] : для студентів напряму підгот. 6.030601 «Менеджмент» усіх форм навчання . Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця ; [уклад.: Притиченко Т. І., Бихова О. М., Олійник Т. В.]. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2015. 222 с.
6. Петрович Й. М. Створення і функціонування суб'єктів підприємництва : навч. посіб. Київ : Ліра-К. 2015. 256 с.
7. Суліма Н. М. Економіка і фінанси підприємства. Підручник. Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : Компрінт. 2015. 465 с.
8. Тарасенко І. О. Фінанси підприємств : підручник. Київ : КНУТД. 2015. 360 с.

Тема 8

1. Глущенко Л.Д. Практикум з дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» для студентів спеціальності 7.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування». Вінниц. нац. техн. ун-т. - Вінниця : ВНТУ. 2015 . Ч. 1. 2015. 63 с.
2. Економіка і фінанси підприємства [Текст] : підручник / Х. І. Цвайг [та ін.] ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : ЛДУВС. 2014. 698 с. : рис., табл. Бібліогр.: с. 686-691.
3. Економіка підприємства: навчальний посібник / Л.О.Болтянська, Л.О.Андрєєва, О.І. Лисак. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 2015. 668 с.
4. Економіка та фінанси підприємства: методика розв'язання практичних задач : навч. посіб. / [Л.О. Лігоненко, І.В. Височин, О.В. Корольова, Казанська та ін.] Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2010. 336 с.
5. Ілюстративний матеріал з навчальної дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» [Текст] : для студентів напряму підгот. 6.030601 «Менеджмент» усіх форм навчання . Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця ; [уклад.: Притиченко Т. І., Бихова О. М., Олійник Т. В.]. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2015. 222 с.
6. Петрович Й. М. Створення і функціонування суб'єктів підприємництва : навч. посіб. Київ : Ліра-К. 2015. 256 с.
7. Рощина Н.В. Управління витратами в системі оцінки ефективності діяльності промислових підприємств. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»* : збірник наукових праць. 2014. Вип. 11. С. 216–221.
8. Суліма Н. М. Економіка і фінанси підприємства. Підручник. Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : Компрінт. 2015. 465 с.
9. Тарасенко І. О. Фінанси підприємств : підручник. Київ : КНУТД. 2015. 360 с.

Тема 9

1. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2010.

- 352 с.
2. Гордієнко Н.І. Фінанси підприємства: конспект лекцій. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Харків: ХНАМГ. 2009. 115 с.
  3. Драбовський А.Г. Економіка підприємства: навчальний посібник/ М.І. Петренко, А.Г. Драбовський, В.М. Петренко. Вінниця: «Меркьюрі-Поділля». 2018 . Т. 1. С. 432; Т.2. С. 404.
  4. Ніпіаліді О.Ю. Фінанси підприємств: навч. посіб. Тернопіль: Економічна думка. 2009. 232 с.
  5. Фінанси підприємств : підручник / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін. : кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. 7-ме вид., [без змін.]. Київ : Вид-во КНЕУ. 2008. 552 с.
  6. Фінанси та підприємництво: навч. посіб. / В.О. Сизоненко, С.А. Циганов; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. Тернопіль: Навч. кн. – Богдан. 2009. 576 с.
  7. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. / О. Е. Лубенченко, Н. В. Гришко, І. Л. Чабаненко; Донбас. держ. техн. ун-т. Алчевськ. 2010. 223 с.
  8. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник. Вид-во 3-тє, доповнене. Житомир: ЖООГО «Спілка економістів України». 2011. 591 с.

Тема 10

1. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: монографія. Львів: Арал. 2008. 384с.
2. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 620 с.
3. Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємства. Київ : Центр навч. літ-ри. 2009. 256 с.
4. Кавецький В.В. Економічне обґрунтування інноваційних рішень : практикум. Вінниця : ВНТУ. 2016. 113 с.
5. Лазаренко М.П. Фінансова безпека підприємства та її управління. URL : http://www.rusnauka.com/1_KAND_2010/Economics/10_57970.doc.htm
6. Пономаренко В. С. Концептуальні основи економічної безпеки : монографія. Харків : Вид. ХНЕУ. 2008. 256 с.
7. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 № 2343-ХІІ. Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.
8. Проданова І. І. Економіка підприємства : метод реком. для проведення практ. Занять. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2017. 75 с.
9. Фучеджи В.І. Характеристика методів та моделей діагностики кризового стану підприємства URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Management/2010_691/37.pdf
10. Шевчук І.В. Інвестування: навч. посіб. Житомир: Видавництво «Житомирський національний агроекологічний університет». 2011. 204 с.
11. Шпак Н. О. Економічна стабільність суб'єктів господарювання в умовах хаотичного розвитку національної економіки України : навч. посіб. Київ : Ліра-К. 2015. 288 с.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. http://www.rada.gov.ua	– Веб-портал Верховної Ради України
1. http://www.president.gov.ua	– Веб-портал Адміністрації Президента України
2. http://www.kmu.gov.ua	– Веб-портал Кабінету Міністрів України
4. http://www.nads.gov.ua	– Веб-сайт Національного агентства України з питань державної служби
5. http://www.me.gov.ua	– Веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України
7. http://nbuv.gov.ua/	– Веб-сайт Національної бібліотеки України імені

- В.І.Вернадського
8. <http://gntb.gov.ua/ua/> – Веб-сайт Веб-сайт державної науково-технічної бібліотеки України
  9. <http://www.ounb.km.ua/> – Веб-сайт Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки
  10. <http://www.adm.km.ua/> – Веб-сайт Хмельницької обласної державної адміністрації
  11. <http://km-oblrada.gov.ua/> – Веб-сайт Хмельницької обласної ради
  12. <http://www.khmelnysky.com/> – Веб-сайт Хмельницької міської ради
  13. <http://www.univer.km.ua/> – Веб-сайт Хмельницького університету управління та права
  14. <http://eup.ru/> – Науково-освітній портал «Економіка і управління на підприємствах»
  15. <http://www.cfin.ru> – Веб-сайт «Корпоративний менеджмент»